

УДК 37.013.42:004.738.5

С. О. Гунько – доцент кафедри соціальної педагогіки
Волинського національного університету
імені Лесі Українки

Стан використання мережі Інтернет майбутніми соціальними педагогами

*Роботу виконано на кафедрі соціальної
педагогіки ВНУ ім. Лесі Українки*

У статті розкрито результати дослідження стану використання мережі Інтернет студентами спеціальності «Соціальна педагогіка» Волинського національного університету імені Лесі Українки. Ці результати розглянуто в контексті тенденцій, характерних процесу використання мережі студентською молоддю в загальноукраїнському вимірі.

Ключові слова: інформаційний простір, глобальні інформаційні ресурси, мережа Інтернет, віртуальна комунікація.

Гуцько С. А. «Состояние использования сети Интернет будущими социальными педагогами». В статье раскрываются результаты исследования состояния использования сети Интернет студентами специальности «Социальная педагогика» Волинского национального университета имени Лесы Украинки. Эти результаты рассматриваются в контексте тенденций, характерных для процесса использования сети студенческой молодежью в общеукраинском измерении.

Ключевые слова: информационное пространство, глобальные информационные ресурсы, сеть Интернет, виртуальная коммуникация.

Gunko S. A. **Condition of the Internet Future Social Workers.** The article describes a research in which studied state of Internet using by the students of the speciality in «Social pedagogy» of Volyn National University named after Lesya Ukrainka. The results discussed in the context of the trends which are typical for the process of network using by the student youth in the total (all-Ukrainian) measure.

Key words: information space, global information resources, Internet, virtual communication.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кінець ХХ – початок ХХІ століття сучасною наукою визначається як етап переходу людства з епохи постіндустріального до інформаційного суспільства, який характеризується тим, що починаючи з другої половини 90-х років, нові інформаційні та комунікаційні технології (зокрема Інтернет) активно впроваджуються в усі сфери життєдіяльності суспільства, змінюють форми соціальної взаємодії між людьми, способи виробництва, трансформації й передачі знань, ставлять перед необхідністю вироблення адекватних форм духовно-практичного засвоєння цієї реальності [6, 8].

Зважаючи на це, одним із пріоритетних напрямів державної політики, який визначено у Національній доктрині розвитку освіти ХХІ століття, є запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій, а також упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві [3]. Відповідно, одним із завдань вищої освіти є підготовка фахівця, який вільно орієнтується у світовому інформаційному просторі, має знання та навички щодо пошуку, обробки та зберігання інформації, використовуючи сучасні комп'ютерні технології.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Обґрунтування концептуальних засад процесу інформатизації системи освіти та впровадження Інтернету в усі сфери життя подано в роботах Є. П. Веліхова, Б. А. Глинського, В. М. Глушкова, А. Горбачика, Є. Головахи, А. А. Дородніцина, А. П. Єршова, М. Кастельса, О. Личковської, В. Михалевича, М. Моїсєєва, В. Ніколаєвського, Г. Остроухової, Л. Сокурянської, С. Коноплицького, Н. Коритнікової та ін. Аналіз наукових досліджень показує, що на сьогодні у світі постає нова соціальна реальність, заснована на проникненні інформаційних технологій у всі сфери людського життя, нова культура інформаціоналізму (М. Кастельс) [2], найактивнішим носієм якої є молодь. Серед Інтернет-користувачів важливе місце займає саме молоде покоління, зокрема студентська молодь. Нині неможливо уявити сучасного студента без

комп'ютерних технологій та Інтернету, тому що вони є невід'ємним елементом його навчання, дозволя, віртуальної комунікації з мікро- та макросоціумом.

Мета статті – виявити, як студенти спеціальності «Соціальна педагогіка» використовують мережу Інтернет у навчальній діяльності, під час проведення вільного часу, комунікації, та порівняти одержані результати з тенденціями, характерними процесу використання мережі студентською молоддю в загальноукраїнському вимірі.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз результатів міжнародного дослідження «Студенти: образ майбутнього», яке проводив Інститут Горшеніна з жовтня 2010 року до березня 2011 року [5], та учасниками якого були студенти 22 вищих навчальних закладів України, Росії, Польщі, Казахстану, показує, що українські студенти найчастіше використовують ресурси Інтернету для роботи або навчання (79,5 % опитаних), 51 % з них вказали, що вільний від навчання час проводять в Інтернеті або граючи в комп'ютерні ігри (ігри як основне заняття онлайн вказали 14,9 % опитаних). Використовують Інтернет для пошуку інформації 76,2 % опитаних, а 59,6 % українських студентів проводять час в Інтернеті, слухаючи музику, переглядаючи фільми або читаючи книги. 49,8 % дивляться в онлайнні новини, 56,6 % визначили Інтернет як місце спілкування з іншими користувачами в чатах, соцмережах. Крім того, 60,9 % українських студентів щодня використовують соцмережі, 23,6 % заходять туди кілька разів на тиждень, а 4,5 % – кілька разів на місяць.

Під час нашого дослідження ми прагнули виявити, якими є ці показники у студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки, що здобувають фах соціального педагога. В анкетуванні взяли участь 127 осіб, із них 36 – студенти I курсу, 37 – II-го, 39 – III-го та 15 п'ятикурсників.

Мережа Інтернет на сьогодні є потужним інформаційним ресурсом, з її допомогою студент витрачає менше часу для пошуку потрібної інформації при підготовці до занять, має доступ до бібліотек інших навчальних закладів, постійно перебуває у стані діалогу з мережею, коли ставить різноманітні запитання у пошукових системах. Під час дослідження ми з'ясували, як ці ресурси використовують майбутні соціальні педагоги. Узагальнення емпіричних даних дало змогу сформулювати такі розподіли (табл. 1)

Таблиця 1

Розподіл респондентів за частотою використання ними мережі Інтернет під час підготовки до семінарських занять

Код	Варіанти відповідей	I курс (N = 36), %	II курс (N = 37), %	III курс (N = 39), %	V курс (N = 15), %	Разом (N = 127), %
1	Постійно	61	65	87	93	74
2	Інколи	39	35	10	0	24
3	Ніколи	0	0	3	7	2

Аналіз даних, які подано в таблиці 1, дає змогу стверджувати, що майже три чверті майбутніх соціальних педагогів (74 %), постійно готується до семінарських занять, використовуючи ресурси мережі, 24 % опитаних роблять це інколи і лише 2 % ніколи не використовує мережу Інтернет для підготовки до семінарських занять. Якщо порівняти показники використання мережі Інтернет студентами різних курсів, то побачимо, що після переходу до старших курсів простежується чітка тенденція зростання частки студентів, які постійно використовують мережу для підготовки до семінарських занять. Усереднені показники постійного використання майбутніми соціальними педагогами мережі Інтернет з навчальною метою (74 %) корелюють із показниками, отриманими під час дослідження, яке проводив Інститут Горшеніна (79,5 %), проте для молодших курсів ці показники дещо нижчі (63 %), а для старших курсів, навпаки, вищі (90 %).

Подібні результати також отримали після узагальнення відповідей студентів стосовно використання ними мережі Інтернет під час написання рефератів, виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань. Варто лише відзначити, що якщо серед першокурсників 39 % вказали, що вони постійно використовують мережу з цією метою, то на другому курсі таких студентів виявилось вже 87 %. Тобто зростання кількості студентів, які постійно використовують мережу Інтернет для написання рефератів, виконання індивідуальних науково-дослідницьких завдань розпочинається вже

з другого курсу (коли використання студентами мережі під час підготовки до семінарських занять таке зростання показників фіксували, починаючи з третього курсу).

Отже, на основі цих даних можемо стверджувати, що майбутні соціальні педагоги, як і вся сучасна студентська молодь, орієнтовані на широке використання інформаційних ресурсів мережі Інтернет під час навчальної діяльності.

Пізнавальна роль Інтернету полягає в тому, що за допомогою інформації, яку отримують студенти у мережі, формується їх наукова картина світу, світоглядні уявлення про навколишній світ, суспільство і людське існування, розширюються можливості для інтелектуального саморозвитку особистості. Досліджуючи цей аспект, ми з'ясували, що 39 % майбутніх соціальних педагогів постійно використовують мережу для перегляду суспільних новин та аналітики, 44 % з них роблять це інколи, 17 % – ніколи (табл. 2), причому після переходу до старших курсів частка тих, що роблять це постійно, зростає.

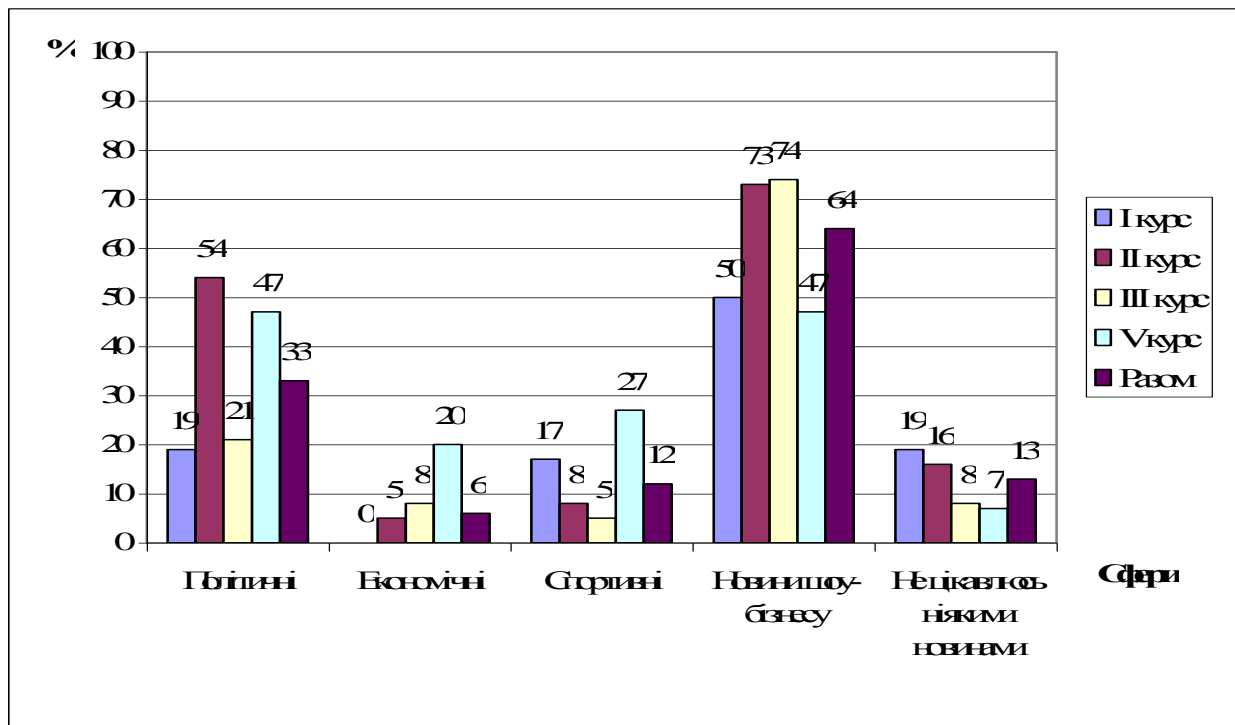
Таблиця 2

Розподіл респондентів за частотою використання ними мережі Інтернет для перегляду суспільних новин та аналітики

Код	Варіанти відповідей	I курс (N = 36), %	II курс (N = 37), %	III курс (N = 39), %	V курс (N = 15), %	Разом (N = 127), %
1	Постійно	33	30	44	60	39
2	Інколи	47	57	38	20	44
3	Ніколи	19	14	18	20	17

На нашу думку, ці результати підтверджують загальну тенденцію, яка полягає в тому, що студентська молодь недостатньо цікавиться новинами суспільного життя і на основі таких світоглядних установок, відповідно, використовує мережу Інтернет з цією метою (за даними Інституту Горшеніна, 49,8 % студентів дивляться в мережі Інтернет новини в режимі онлайн).

Це підтверджується даними, отриманими під час з'ясування сфер суспільного буття, про які студенти прагнуть отримати інформацію з мережі (рис. 1)

Рис. 1. Розподіл студентів за сферами суспільного буття, про які вони прагнуть отримати інформацію з мережі

Аналіз даних, поданих на рисунку 1, дає підстави стверджувати, що найбільше студенти використовують мережу Інтернет для ознайомлення з новинами у сфері шоу-бізнесу, менше їх

цікавлять політичні та спортивні новини та дуже малий відсоток складають студенти, які використовують мережу для пошуку новин у галузі економіки (в середньому 6 %, причому на I курсі не було виявлено жодного студента). Варто відзначити, що серед п'ятикурсників відсоток студентів, які цікавляться новинами у сферах економіки та спорту і використовують для цього мережу, значно вищий порівнянно зі студентами молодших курсів. При порівнянні показників, узагальнених по курсах, також простежується чітка динаміка зменшення числа студентів, які зазначили, що не цікавляться ніякими новинами, з переходом до старших курсів.

Проведене дослідження показало, що майбутні соціальні педагоги неповною мірою використовують ресурси мережі для свого інтелектуального розвитку та розширення свого світогляду. 33 % та 24 % відповідно вказали, що роблять це постійно, 56 % та 62 % – інколи. Насторожує той факт, що в середньому 11% опитаних студентів ніколи не ставлять собі за мету і, відповідно, не використовують мережу Інтернет для розвитку своїх інтелектуальних здібностей, а також для розширення свого світогляду (14 %). Найбільше таких студентів виявилось на другому курсі (відповідно 24 % та 19 %), після переходу до старших курсів частка таких студентів зменшується. На нашу думку, це свідчить про певну інертність частини студентства у плані роботи на собою.

Значне місце в житті кожної людини, особливо у молодому віці, займає комунікація. Мережа Інтернет значно розширює можливості у спілкуванні з іншими людьми, виконує функцію зближення людей за допомогою прискорення процесів обміну інформацією, створюючи тим самим умови для віртуальної реалізації своєї особистості, чого не завжди вдається досягти в реальному житті. В. Л. Сілаєва вважає, що однією з основних форм сучасної культури є спілкування за допомогою Інтернету [4]. У сучасному інформаційному суспільстві особистість формується, передусім, під впливом системи комунікації, а однією з основних ролей комунікації в суспільстві є соціалізація особистості шляхом передачі інформації. На думку М. Кастельса, найближчим часом використання комп'ютерної комунікації розшириться, особливо за рахунок системи освіти й охопить істотну частину населення [2, 340].

Досліджуючи, як використовують майбутні соціальні педагоги мережу Інтернет для віртуального спілкування, ми встановили (табл. 3), що більшість з опитаних віддають перевагу «живому» спілкуванню (в середньому тільки 39 % респондентів вказали, що вони постійно використовують мережу для віртуального спілкування). Особливо характерним це є для п'ятикурсників, серед яких 53 % вказали, що вони ніколи не використовують мережу для спілкування.

Отримані дані показують, що майбутні соціальні педагоги ВНУ ім. Лесі Українки порівнянно з іншими українськими студентами дещо меншою мірою орієнтовані на використання мережі Інтернет для розширення можливостей своєї комунікації (нагадаємо, що за результатами дослідження, проведеного Інститутом Горшеніна, 56,6 % студентів визначили Інтернет як місце спілкування з іншими користувачами в чатах, соцмережах). Основним інструментом їх віртуальної комунікації є соцмережа ВКонтакте (нею користуються 90 % опитаних). На нашу думку, однозначно пояснити такий стан речей не можна, ця проблема потребує більш ґрунтовного вивчення.

Таблиця 3

Розподіл респондентів за частотою використання ними мережі Інтернет для віртуального спілкування

Код	Варіанти відповідей	I курс (N = 36), %	II курс (N = 37), %	III курс (N = 39), %	V курс (N = 15), %	Разом (N = 127), %
1	Постійно	39	38	39	40	39
2	Інколи	50	51	49	7	45
3	Ніколи	11	11	12	53	17

За даними Інституту Горшеніна, вільний час українські студенти в основному проводять займаючись домашніми справами та спілкуючись із друзями. При цьому більше як половина з них (51 %) витрачають вільний час на комп'ютерні ігри (ігри як основне заняття онлайн вказали 14,9 % опитаних), також 50,4 % – слухаючи музику, 59,6 % проводять час в Інтернеті, переглядаючи фільми або читаючи книги.

Досліджуючи, яке місце займає Інтернет у системі вільного часу майбутніх соціальних педагогів ВНУ ім. Лесі Українки, ми встановили, що лише 21 % з них постійно чи інколи грають у комп'ю-

терні ігри (17 % у режимі онлайн), що більше як удвічі менше за загальноукраїнський показник. Також меншою є частка студентів, які використовують Інтернет для прослуховування музики (постійно це роблять 33 % респондентів), причому найбільше таких студентів на 5 курсі (53 %). При цьому 61 % майбутніх соціальних педагогів слухає поп-музику, 31 % віддає перевагу стилю RnB, 20 % та 21 % є прихильниками хіп-хопу та стилю Dance, 8 % – року. 61 % респондентів скачує музику з Інтернету для подальшого домашнього прослуховування, 31 % – слухає в режимі онлайн.

Істотно відрізняються від загальноукраїнських дані, які ми отримали, з'ясовуючи, як використовують майбутні соціальні педагоги мережу Інтернет для перегляду фільмів (таблицю 4).

Таблиця 4

Розподіл респондентів за частотою використання ними мережі Інтернет для перегляду фільмів

Код	Варіанти відповідей	I курс (N = 36), %	II курс (N = 37), %	III курс (N = 39), %	V курс (N = 15), %	Разом (N = 127), %
1	Постійно	11	14	15	27	15
2	Інколи	61	65	49	40	55
3	Ніколи	28	22	37	33	30

На основі даних, які подано у таблиці 4, можемо говорити, що в цілому невелика частина (15 %) студентів спеціальності «Соціальна педагогіка» постійно використовує мережу для перегляду фільмів. Дещо більше серед них виявилось студентів V курсу (27 %). Основна частина опитаних робить це епізодично (середній показник становить 55 %). Ці дані також істотно відрізняються від загальноукраїнських показників.

Під час перегляду фільмів майбутні соціальні педагоги перевагу віддають комедіям (47 %), мелодрамам (34 %), значно менше дивляться документальні фільми (13 %), фільми жахів (15 %). Найменшою популярністю користуються трилери (5 %) та детективи (6 %). При цьому існують певні відмінності у смаках студентів щодо галузі кіномистецтва залежно від курсу. 30 % студентів дивляться фільми в режимі онлайн, 46 % скачують їх для подальшого перегляду вдома.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. Впровадження Інтернету у практику вч і шкіл та освіти в цілому є одним із пріоритетів у сучасній освітній політиці як окремих країн, так і в загальноєвропейському та загальносвітовому масштабі.

2. Стан використання студентами спеціальності «Соціальна педагогіка» Волинського національного університету імені Лесі Українки мережі Інтернет під час навчальної діяльності відповідає тенденціям використання інформаційних ресурсів мережі студентами у загальноукраїнському масштабі.

3. Майбутні соціальні педагоги неповною мірою використовують ресурси мережі для свого інтелектуального розвитку, розширення свого світогляду. Існують істотні відмінності у використанні мережі Інтернет для проведення вільного часу.

Список використаної літератури

1. Богданова І. М. Технології в освіті: теоретико-методологічний аспект : монографія / І. М. Богданова – Одеса : ТЕК, 1999.
2. Кастельс М. Информационная эпоха / М. Кастельс // Экономика, общество и культура ; [пер. с англ. Б. Э. Верпаховский, А. Н. Субочев, Д. А. Тищенко]. – М. : Гос. ун-т, Высш. шк. экономики, 2000. – С. 339–374.
3. Національна доктрина розвитку освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ped.sumy.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=110&catid=10:2009-05-23-07-16-48&Itemid=183; http://www.spa.profspilka.kiev.ua/stud_life/initiatives/171-chim-ukrayinski-studenti-zajmayutsya-v-Interneti.html
4. Силаева В. Л. Специфика общения в Сети [Электронный ресурс] / В. Л. Силаева // Социология и Интернет: перспективы направления исследования : материалы Интернет-конф. (15 нояб. 2004 г. – 18 февр. 2005г.). – Режим доступа: <http://www.ecsocman.edu.ru/>.
5. Четвертий річний соціологічний звіт Інституту Горшеніна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://institute.gorshenin.ua/annuals/5_studentsi_obraz_budushchego.html
6. Щербина В. М. Образи інформаційного суспільства: соціологічний вимір / Щербина В. М. – К. : Ін-т соціальних та культурних зв'язків ім. Святої княгині Ольги, 2005. – С. 5 – 23.

Статтю подано до редколегії
20.03.2012 р.